

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

номзади илми филология, раиси Иттифоқи журналистони Тоҷикистон Исмоилзода Зинатуллоҳ Бурҳон ба диссертатсияи номзодии Исматуллои Ҳабибулои Нарзуллозода дар мавзӯи “Вазифа ва масъулияти муҳаррири телевизион (дар мисоли телевизионҳои “Тоҷикистон” ва “Сафина”)” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.10 – Рӯзноманигорӣ

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисос ва самти илм, ки аз рӯи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Қабл аз ҳама, бояд зикр намуд, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни ифтитоҳи Муассисаҳои давлатии телевизиони «Варзиш», «Синамо» ва «Академияи воситаҳои ахбори омма» 1-уми март соли 2016 чунин таъкид намуданд: «...омода намудани муҳаққиқону таҳлилгарони сиёсӣ, мунаққидону коршиносон ва олимоне, ки дар мавзӯҳои воситаҳои ахбори омма, бахусус телевизион ва радио рисолаҳои илмӣ ҳимоя мекунанд, шароити мусоид фароҳам оварда шудааст». Ин таъкиди Роҳбари давлат ба баланд бардоштани сифати таҳияи матни барномаҳо, сценарияҳо, ҷалби ҷавонони эҷодкор ба кори ВАО маънидод мегардад.

Аз ин нуқтаи назар, вазифаи муҳаррири телевизион дар шароити муосир аз афзалиятҳои мебошад, ки то ҳанӯз илман таҳқиқ нагардидааст. Мақолаҳои ҷудогона доир ба шинохти муҳаррир рӯйи чоп омадаанд, аммо далелҳои раднопазир дар ин замина пажӯҳиш меоҳанд, зеро фаъолияти пурсамар ва вижагиҳои умдаи он дар таърих ба назарияи журналистика мавриди таҳлил қарор мегирад. Аз ҷумла, таҳқиқи ин мавзӯ ба як қатор омилҳо иртибот дорад, ки маҳз онҳо аз фаъолият ва касбияти муҳаррир дарак медиҳанд. Ин омилҳо берунӣ ва дохилӣ буда, ба касб таъсири мусбат мерасонанд, яке дигареро пурра менамояд. Дар доираи ин фаъолият истифодаи бамавриди технологияи нав, ба роҳ мондани фарҳанги техникӣ ва кордонии муҳаррир бисёр муҳим аст.

Диссертатсияи номзодии Исматуллои Ҳабибулои Нарзуллозода таҳқиқоти илмии мукамал буда, мухтавои он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология бо шиносномаи ихтисоси илми 10.01.10 – Рӯзноманигорӣ мувофиқат менамояд.

Мубрам будани мавзӯи диссертатсия. Диссертатсия ва мавзӯи он барои илми журналистикаи телевизиони тоҷик актуалӣ буда, солҳои зиёд нақши муҳаррир барои аудитория чандон маълум набуд. Муҳаррир имрӯз

фақат паси кадр нест, балки ӯ дар эфир, рӯ ба рӯ бо бинанда буда, таҳлилгари масъала маҳсуб меёбад. Аз замони пайдоиши телевизион дар Тоҷикистон муҳаррир, дар дохили студия бо намояндагони мақомоти давлатӣ, ки ба таблиғ масъул буданд, суҳбат мекард. Бо мурури замон муҳаррир рӯи саҳна – ба эфир баромад. Акнун муҳаррирон бевосита ба истеҳсоли маводи рӯзноманигорӣ машғуланд. Ба таъкиди диссертант, муҳаррири телевизион имрӯз роҳбари гурӯҳи эҷодӣ аст. Агар то се даҳсола пеш дар барномасозӣ коргардон ҳамчун муовини сармуҳаррир масъули асосӣ шуморида мешуд, дар шароити кунунӣ муҳаррир яке аз шахси муҳим дар раванди барномасозӣ телевизион аст. Технологияи навин дар соҳаи телевизион муҳарриронро водор намуд, ки бо онҳо муносибат карданро омӯзанд. Имрӯз аксари муҳаррирон мустақилона барнома танзим менамоянд, ки ин раванд аз маърифати техникӣ онҳо дарак медиҳад. Нуктаи мазкур мубрам будани фаъолияти муҳарриро дар телевизион нишон медиҳад. Шароити рушди техникаву технология тақозо мекунад, ки муҳаррир аз усули чандрасонаӣ кор гирад, яъне равандҳои муосирро омӯзад, аз онҳо истифода барад, барномаи касбӣ ва диданиро таҳия намояд.

Дар диссертатсия фаъолияти муҳаррирони телевизионҳои «Тоҷикистон» ва «Сафина» мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Дар таърихи телевизиони «Тоҷикистон» муҳаррирон дар шароити гуногун фаъолият намуда, вобаста ба таҳаввулоти замон барнома таҳия ва услубу шеваи кори худро ба муҳит мутобиқ менамуданд. Дар телевизиони «Сафина» муҳаррирон бо назардошти самти фаъолияти телевизион корро анҷом медиҳанд. Ин ва дигар омилҳо аз мубрам будани мавзӯи таҳқиқ дарак медиҳад.

Дарачаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Бояд гуфт, ки дар диссертатсия бори аввал фаъолияти муҳаррир дар телевизионҳои «Тоҷикистон» ва «Сафина» дар заминаи талаботи муосири истеҳсоли барномаҳои телевизионӣ таҳқиқ гардида, маҷмуи проблемаҳо ва вазифаҳои фаъолияти муҳаррир ба баррасӣ кашида шудаанд. Аз ҷониби муҳаққиқ нахустин маротиба фаъолияти эҷодии муҳаррир дар баробари фаъолияти техникӣ ӯ мавриди баррасӣ қарор гирифта, барои ҷомеаи журналистӣ муҳим будани он арзёбӣ мегардад.

Шаш нуктаи асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда ҷолиби диққат хастанд. Илова бар ин, диссертант назди худ вазифа гузоштааст, ки меъёрҳои касбияти муҳаррири телевизион таҳқиқ гардида, махсусияти фаъолияти муҳаррир баррасӣ шавад.

Муайян намудани истилоҳи «муҳаррири телевизион» ва мушаххас кардани унсурҳои шаклдиҳандаи он, нишон додани вазифаи муҳаррир дар чараёни таҳияи барнома, сабт ва уҳдадорихои ӯ баъд аз эфир ва дақиқ намудани ҷанбаҳои фаъолияти муҳаррир дар телевизионҳои «Тоҷикистон» ва «Сафина» аз вазифаҳои муҳимми диссертатсияи Исматуллои Ҳабибуллои Нарзуллозода маҳсуб меёбад.

Инчунин, баррасии вижагиҳои офаридани сценарияи барномаҳои телевизионӣ ва иштироки муҳаррир дар таълифи сценария ва таҳлили дурнамои ташаккули вазифаи муҳаррир дар телевизион ва роҳҳои беҳтар намудани касбияти ӯ дар ин замина дар боби алоҳида таҳқиқ гардидааст.

Аз ин назар, дараҷаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд, бебаҳс ҳастанд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Хулосаи диссертатсия дар 11 банди мукамал оварда шуда, ба сифати тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ 5 тақлиф манзур гардидааст. Метавон иброз намуд, ки муаллифи диссертатсия бо назардошти нуктаҳои илмӣ ва тавсияҳои амалии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, ки ҳамагӣ навгонии илмӣ ба ҳисоб мераванд, ба дараҷаи илмии дархостшаванда лоиқ мебошад.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Муҳтавои кори диссертатсионӣ донишҳои назариявиро доир ба муҳаррир ва вазифаҳои ӯ афзуда, ба қорҳои илмию таҳқиқии марбут ба фаъолияти муҳаррири телевизион вусъат мебахшад. Диссертатсия дар шинохти «муҳаррири телевизион» дар шароити Тоҷикистон сарчашмаи нави илмӣ маҳсуб меёбад. Муаллиф шаклҳои нави фаъолияти муҳаррирро бозгӯ намуда, ӯро дар рафти барномасозӣ шахси аввал донистааст.

Натиҷаҳои таҳқиқ барои такмили фаъолияти муҳаррир дар телевизион, шинохти уҳдадорихои ӯ, татбиқи ҳадафҳои иттилоотонӣ, ташкили курсу семинарҳо дар факултаю шӯбаҳои рӯзноманигорӣ ва таҳияи китобҳои дарсӣ мусоидат мекунад. Ҳамзамон ҷомеаи журналистӣ ва шабакаҳои телевизионӣ метавонанд, дар татбиқи сиёсати иттилоотӣ ва стратегияҳои идории худ аз натиҷаҳои диссертатсия истифода намоянд.

Аҳаммияти амалии таҳқиқ боз дар он зоҳир мегардад, ки бори аввал дар илми журналистикаи телевизион ҷанбаҳои амалӣ, талаботи расмӣ ва ғайрирасмӣ нисбат ба мутахассисони соҳа ҷамъоварӣ шуда, роҳҳои таҳияи

меъёрҳои баҳодиҳии хусну кубҳ нишон дода шудааст. Маводи кори диссертатсиониро барои таълими асосҳои касби муҳаррирӣ дар мактабҳои олии ва низоми такмили ихтисоси кормандони соҳаи телевизион ва радиошунавонӣ истифода бурдан мумкин аст.

Қисмати асосии таҳқиқ. Боби якуми диссертатсия - «Сифатҳои касбии муҳаррири телевизион» аз се фасл иборат аст. Фасли аввали боби якум «Мафҳуми муҳаррири телевизион» ном дорад. Фасли дуюми боби якум – «Меъёрҳои касбияти муҳаррири телевизион» марбут ба ин масъала аст. Зерфасли сеюми боби якум ба баррасии «Махсусияти фаъолияти муҳаррир дар телевизион» ихтисос дода шудааст.

Боби дуюм «Нақши муҳаррири телевизион дар ҷараёни таҳияи барнома» аз се фасл иборат аст. Дар фасли якум «Вазифаи муҳаррир дар давраи омодакунии барнома» таҳқиқ шудааст. Масъалаи «Ҷараёни сабт ва уҳдадорӣҳои муҳаррир» дар фасли дуюми боби дуюм мавриди баррасӣ қарор гирифтааст. Фасли сеюми боби дуюм «Танзим ва иштироки муҳаррир баъд аз сабт» ном дорад.

Боби сеюми диссертатсия – «Муҳаррир ва вижагиҳои офаридани сценарияҳои барномаҳои телевизионӣ» аз ду фасл иборат мебошад. Дар фасли якуми боби сеюм «Махсусияти сценарияи телевизионӣ ва тафовути он аз дигар сценарияҳо» таҳқиқ мегардад. Дар фасли дуюми боби сеюм «Иштироки муҳаррир дар офаридани сценарияи телевизионӣ» баррасӣ шудааст.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Муҳтавои асосии диссертатсия дар 7 мақола, аз ҷумла 5 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 2 маҷмуаи мақолаҳои конференсияҳои ҷумҳуриявӣ инъикос ёфтаанд ва пурра натиҷаҳои диссертатсияро фаро мегиранд.

Теъдоди маводи ҷопшудаи диссертант ба талаботи банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Мутобиқати барасмиятдорории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсияи Исматуллои Ҳабибуллои Нарзуллозода ба талаботи банди 31 ва 33 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи навгонии илмии диссертатсионӣ, нуктаҳои илмӣ ва пешниҳоди тавсияҳои амалие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ саҳми шахсии муаллифро тасдиқ менамоянд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳад.

Эродҳо ба диссертатсия. Бо вучуди муваффақиятҳои зиёд, дар диссертатсия як қатор камбудихо мушоҳида гардиданд, ки ислоҳашон ба манфиат доништа мешавад:

1. Дар фасли дуюми боби якум масъалаи «Меъёрҳои касбияти муҳаррири телевизион» баррасӣ гардида, диссертант дар саҳифаи 28 менависад: «Дар замони шуравӣ муҳаррир барои «тозагии ғоявӣ»-и асар, эътимоднокии воқеӣ ва мутобиқати эстетикӣ он бо меъёрҳои ахлоқӣ ва завқи ҷамъиятӣ масъул буд». Ин ҷо бояд гуфт, ки он замон як қисми муҳаррирон вазифаҳои худро ба таври амиқ дарк намуда, масъулияти раванди таҳияи барномаи телевизионро ба зимма мегирифтанд. Ҳоло низоми идоракунии телевизион ва самти кори муҳаррирон мутаносибан шакл мегирад. Дар ин замима, шарҳи бештари муаллифи диссертатсия ба манфиат хоҳад буд.
2. Зимни таҳрири «Махсусияти сценарияи телевизионӣ ва тафовути он аз дигар сценарияҳо» дар фасли якуми боби сеюм (саҳифаи 117) порча аз сценарияи филми «Баҳори як кӯча», «Дар орзуи падар» ва «Осуда будан мехоҳам» оварда мешавад, ки баҳснок аст. Зеро сценарияи телевизионӣ аз лиҳози жанрӣ низ дигар аст. Ин махсусияти жанрӣ сценарияи телевизионро аз кино фарқ мекунонад. Ҳатто баъзе жанрҳои радиоие ҳастанд, ки дар сценарияи телевизионӣ истифода намешаванд. Сценарияи телевизионӣ аз сценарияи филмҳои мустанаду бадеӣ ва ҳам аз барномаҳои радиои бо вижагиҳои хос фарқ менамояд.
3. Хуб мешуд, ки дар баҳши «Тавсияҳо» диссертант шумораи таклифҳои хешро зиёдтар менамуд ва кормандони идораҳои телевизиони ватанӣ аз онҳо самаранок истифода мебуданд.

Қисмати хотимагии тақриз. Рисолаи тақризшаванда аз лиҳози мубрамият, ном ва нақши мавзӯ, муқаддима, бобҳо ва зербобҳо, ҳулосаю сарчашмаҳо пайдарҳам ва бо услуби илмӣ таҳия гардидааст. Омӯзиши матни пурраи диссертатсия ва автореферат нишон медиҳад, ки он кори анҷомёфта буда, дорои навгонии илмӣ ва натиҷаҳои боэътимод аст.

Автореферати диссертатсия, гузоришҳои илмӣ ва мақолаҳои ба ҷои расонидаи Исмаиulloи Ҳабибуллои Нарзуллозода муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос намуда, аз лаёқати баланди илмии доктараби дараҷаи илмӣ гувоҳӣ медиҳанд.

Диссертатсияи Исмаиulloи Ҳабибуллои Нарзуллозода бо доираи мавзӯ ва масъалаҳои таҳқиқӣ, ки дар шиносномаи ихтисоси илмии 10.01.10 – Рӯзноманигорӣ таъйин шудаанд, қомилан мувофиқат мекунад.

Хулоса, диссертатсияи Исмаиulloи Ҳабибуллои Нарзуллозода дар мавзӯи “Вазифа ва масъулияти муҳаррири телевизион (дар мисоли телевизионҳои “Тоҷикистон” ва “Сафина”)” қори илмӣ-таҳқиқии анҷомёфта ба ҳисоб рафта, ба талаботи бандҳои 31-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзоди илми филология аз рӯи ихтисоси 10.01.10 – Рӯзноманигорӣ аст.

Тақризи мазкур бо назардошти талаботи бандҳои 71 ва 72 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, омода гардидааст.

МУҚАРРИЗИ РАСМӢ:

номзоди илми филология, раиси
Иттифоқи журналистони Тоҷикистон
« 3 » март соли 2023

Исмоилзода З.Б.

Имзои З.Б.Исмоилзодаро тасдиқ мекунам:

Қотиби масъул-мудири шуъбаи кадрҳои ИҶТ

Шоинбодов Н.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, к. Саъдӣ Шерозӣ, 16.
Тел.: (+992) 919323402, (+992) 989997150
E-mail: zinatullo@mail.ru